

Reformátuskovács háza, 1814. február 10. Bíró Mihály kovács házi lelkipásztor arról tudósítja Kiss András esperest, hogy a kertész község mégsem oszlik fel, mert a kertészek engedélyt kaptak a földek további művelésére. Ennek ellenére többen elköltöznek: 60 gazda Dombegyházára, 40 gazda a kovács házi pusztára más részeire, és helyben is maradnak. Bíró szeretne másik lelkészi állást kapni, de ha mégsem sikerül, akkor hajlandó helyben maradni. Ebben az esetben viszont egy preceptort kér segítségül.¹

[Címzés:] Az Úrnak, Nagytiszteletű és Nagy Tudományú Kis András Uramnak a békési egyházi vidék méltó esperestyének és H[ód]M[ező]Vásárhelyi eggyik hív lelkipásztornak, bizodalmas nagy jó uramnak érdemlett tisztelettel H[ód]M[ező]Vásárhelyett.²

[Hátlapi feljegyzés:] *Felolvastattatott Szentesen d[ie] prima martii 1814. Dombegyházára költöznek a kovács háziak.*

17. febr[uár] a. e. Bíró Miháj uram Dombegyházáról maga mellé egy praeceptort keres, h[ogy] submittálná fizetése ratificatióját.

Kovács házáról 1814. d[ie] 10a febr[uár]

Nagytiszteletű Senior Uram!

Ha e mi helységünknek s ekkleziánknak a bizonytalanságnak homályai közül jövődöbeli sorsa hamarabb kifejtődött volna, minden kétség nélkül tudósítottam volna e felőll kötelességem szerint Nagytiszteletű Senior Uram Kegyelmedet, de az amennyire kifejtődött is ezelőtt csak két vagy három héttel fejtődött ki, addig pedig nem gyöztek ezek a szegény kovács háziak Virgilius szavai szerint: *Diversa exilia et desertas quaerere terras, incerti quo fata ferant, ubi sistere detur.* Miólta pedig a gondviselő Jóisten megmutatta nékiek, hol lesz maradások, a rossz utak is és az is késleltette a tartozó tudósítást, hogy holmi belső dolgaikról való intézetekben és az ekkleziája javainak elosztásában is véget akartak érni, hogy így minél kevesebb bajnak jelentésével jelenhessenek meg Nagytiszteletű Senior Uramnak atyai színe előtt.

Abból, hogy a nagytiszteletű canonica visitatio minket elmellőzött, és már két currensei titulusából Nagytiszteletű Senior Uram Kovács házát kihagyta, szomorúsággal azt hoztuk ki – de talán hibásan –, hogy már minket Nagytiszteletű Senior Uram úgy tekint, mintha nem is volnánk ekkleziája. De legyen hála a felséges és maga ditsősségét szerető jó Isten[ne]k azért is, hogy nem hagyott minket vigasztalás és reménység nélkül, mert itt az ekkleziája nem elenyészik, hanem még szaporodik. A lakás nem terhesedik, hanem talán könnyebbül. A most virágzó tsendesség nem zavarodik és nem bomlik, hanem öregbül. Ugyanis már két pusztát be fog tölteni a kovács házi népség: 60 gazda ezek közül költözik Dombegyházára, 40 a kovács házi pusztának más részére, kik közzé jönnek, hogy e szám kiteljen némelly makaiak is, amint ezt mind némelly írásaikból, mindezen közakarattól deputált betsületes emberek szájából méltóztatni fog megérteni Nagytiszteletű Senior uram.

Magamat, ami illet: szándékoztam magam menni és magamat s jövődöbeli sorsomat alázatos tisztelettel bekérni Nagytiszteletű Senior Uramnak atyai gondoskodásába, de minthogy a Dombegyházára menendők akarnak is, engedelmet is nyertek a prédikátor tartásra, és engemet aszerint amint idehoztak mindenféle terheiknek viselésére – ámbár most

---

¹ A dőlt betűvel szedett részek utólagos betoldások.

² Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár (Debrecen). Békési egyházmegyei iratai. Egyházközségek iratai. Reformátuskovács háza 1807–1883. I.29.i.155.

jól megtsorbított fizetéssel – marasztottak is. De én tellyességgel neheztelvén a gyermektanítást és notariusságot, le nem köteleztem magamat, külömben hanemha egyedül prédikátorságra más helyem nem akad, vagy a venerabilis tractus parantsol velem, azonban rector uram a Kovátsházán maradók marasztását el nem fogadván már még eddig hely nélkül van, ezért ezen jó alkalmatossággal tsak rector uramat eresztettem el nagytiszteletű Senior Uramhoz.

Magamra nézve pedig alázatosan instálom Nagytiszteletű Senior Uramat, hogyha tsak egyedül prédikátorságra vagy valamely ekklézsia kívánna, vagy Nagytiszteletű Senior Uram recomendálhatna engemet, méltóztassék ezen igen tsekély fizetésről és a rectorral egy fedél alatt való nyomorgásról valami nyugodalmasabb, s jövedelmesebb ekklézsiába recomendálni. Én ugyan ezeket az embereket meg nem untam, aképpen helyesen kiválva Dombegyházára költöznek, de irtódom a sok építettéstől, ponyvaházba[n] lakástól és a sokféle szolgálattól. Már én tőlem is sok jó napok elmúltak, bággyad testem, elmém, szemem világa fogy, azonba[n] még a nem szeretem napokra – ha azokat az Isten érnem megengedi – nem szerzettem[?] ideig valókat. Most is nehezen élek, ilyen nagyon szegény, de a költözködés és építkezés miatt még jobban is megerőtlenedő halgatók között. Ez okokra nézve instálom sorsom jobbítását.

Ha pedig tsakugyan itt kell maradnom, ezen újj conventiót, mellyből nékem egy praeceptort szükséges lesz tartanom és fizetnem, méltóztassék Nagytiszteletű Senior Uram maga auctoritássa szerént a lehúzott 130 forint felé velek fellyebb emeltetni, a te[...] takarítást is velek megígértetni, és én mellém egy magános tsendes ifjút rendelni, kivel amidőn s amint megeggyezhetek. Akkor az eggyességét be fogom Nagytiszteletű Senior Uramnak jelenteni. Ezt pedig most is azért írom meg, hogy a v[enerabilis] tarctualis gyűlésre nem mennék, ha elkerülhetném, hanem azon praeceptronak való személy hozzám küldődne. Itt meg is egyezném vele, és úgy vinném osztán Nagytiszteletű Senior Uram eleibe.

Még eddig abba határoztam meg magamat, hogy szabad asztalt, mosást és a gyermekektől járandó mindenféle fizetésnek felét neki adom. Velem egy szobába lakik, ágyamban hál, és amit a notariusságból kap, az övé lészen.

Ezek után Nagytiszteletű Senior Uramat kegyes ároni házával eggyüt jó Istenünk kegyelmességébe ajánlom, igaz tisztelettel maradtam.

Nagytiszteletű Senior Uram k[egye]lme[dne]k alázatos szolgája Bíró Mihály m[aga] k[ezével] kovátsházi préd[ikáto]r.

Reformátuskovács háza, 1813. március 20. Király Mihály kovácsházi tanító hivatalos kérelme az egyházmegyéhez, amelyben kéri, hogy helyezték el őt másik iskolába, mert a kovácsházi kertészközség meg fog szűnni.³

A-XLII-4. 1813.

[Címzés:] A Békési Tiszteletes Tractus Nagyrédemű Elöljáró Uraihoz nyújtandó alázatos instantiája.⁴

[Hátlapi bejegyzés:] *A pusztulófélben lévő Kovácsházából kéredző Király Mihály rektornak. Mart[is] 2a 1813 2 db*

ad. nro 12. felolv[astott] d[ie] 3a martii 1813. a gyulai gyűlésb[en.]

A belől megírttnak

Nagyrédemű Elöljáró Uraim!

Jóllehet én alább megírtt a kovácsházi r[e]f[ormá]ta sz[ent] ekkleziának mind külső, mind belső előljáróinak és az egész községnek közönséges megegyezéséből hivatalomban jövőre is megmarasztattam oly feltétel alatt, hogyha az ekklezia megmaradand, s hivatalomnak további folytatására megmaradtam mindazáltal, mivelhogy a rajtok lévő nagy árendának ki nem állhatása, s meg nem fizethetése miatt maradások mindezideig sem bizonyos tsak zsebengenek, és többnyire készülöbe vagynak. E bizonytalanságra magamat, feleségemet s gyermekemet szántsándékkal kitenni nem tartom tanátsosnak.

Engemet azért alázatos tisztelő szolgáljokat ezen bizonytalanságból való kiszabadulásra törekedő szíves igyekezetem, s nagyrédemű előljáró uraim édesatyai kegyes gratiájában való tellyes fiúi bizodalمام birtanak egyenessen arra, hogy nagyrédemű előljáró uraim előtt a bátorságos tanítóságért, melyből szükséges és tisztességes élelmemet s ruházatomat fáradozásim után várhatom, ez alkalmatossággal mély alázatossággal esedezzem.

Midőn ezért nagyrédemű előljáró uraim előtt a hozzám illendő tisztességes hivatalért fiúi háladatosságból származott egész alázatossággal instálok és reménykedem. Engemet alázatos tisztelő szegény szolgáljokat ilyformán édesatyai kegyes gratiájokba vévén bátorságos tanítói hivatalra applicálni kegyessen méltóztassanak.

Melly édesatyai kegyes gratiájokért alázatossan instálván, s azt bizodalmassan reménylvén és el is várván, ajánlom magamat ennekutánna is sok ízben tapasztalt igaz keresztyéni indulattyokba, s kegyes pártfogásoknak bátorságos protectiója alá, aki vagyok. D[ie] 20 martii 1813.

Nagyrédemű előljáró uraimnak alázatos szolgálja, Király Mihály e[z] i[dőben] kovácsházi tanító m[aga] k[ezével]

---

³ A dőlt betűvel szedett részek utólagos betoldások.

⁴ Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár (Debrecen). Békési egyházmegyei iratai. Egyházközségek iratai. Reformátuskovács háza 1807–1883. I.29.i.155.

Reformátuskovácsháza, 1813. március 1. A kertészközség elöljárói hivatalosan kéri az egyházmegyét, hogy lelkészüket, Bíró Mihályt és tanítójukat, Király Mihályt helyezték át, mert a település meg fog szűnni.⁵

[Hátlapi feljegyzés:] *A Békési Venerabilis Tractushoz belső személyeit tovább nem tartható alázatos jelentése és kérése. Felolvasztatott a gyulai gyűlésb[en] 3a mart[ii] 1813. ad numerum 12.⁶*

A kovátsháziak oszlófékben lévén kéri a prédikátorjok és mesterjeknöki[sic!] gondoskodást. Marz. első 1813.

A bent írt kertészségnek.

1813. A-XLII-3.

Felolvasztatott és helybehagyatott jelenlétükben ezeknek:

Presbyterek:

Kardos Mihály

Zaj István

Közemberek:

Takáts Péter

Molnár András

Takáts István

Kotsis Péter

Nóvé Péter

Czudar Mihály

Czudar István

Győri Pál

Kotsis István

Gyenge István

Seres István

Kaskötő Márton

Nagytiszteletű Senior Urunk!
Tekintetes Coadjutor Curator Úr!
S egész Venerabilis Tractus!

Nem tsak bölts, de még a magunk tsekély kinézése szerént is gyenge fundamentomon épült ekklézsiánk a mostani környülállások képpeszt avégképpen való elpusztulásához igen közel vagyon, melynek bizonyos jele az, hogy kiárendált földünkön a főárendátor úr sem az ősszel szántani nem hagyott, sem jelen lévő tavaszi szántását meg nem engedi. Még a tekintetes nemes vármegyére ezeránt beadott instantiánknak sem nyerhetünk szánthatásra való biztatást, de ha mindjárt annyira mehetnének is, hogy mind magunk, mind mások reménységén kívül eddig árendába bírtt földejinket a hátralévő egy-két esztendőre megnyerhetnének is, sőt maga a főárendátor úr kényszerítene is további megmaradásra, mégis a múltt esztendei restantziánknak scala szerént való kifizetése miatt most is kik semmivel nem bírunk, annyira megerőtlenítettünk, hogy ekklézsiánknak prédikátor és rector által való további fentartására egyátallyában tehetetlenekké tettettünk.

---

⁵ A dőlt betűvel szedett részek utólagos betoldások.

⁶ Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár (Debrecen). Békési egyházmegyei iratai. Egyházközségek iratai. Reformátuskovácsháza 1807–1883. I.29.i.155.

Nem akarván pedig, hogy eddig volt prédikátorunk, tiszteletes Bíró Mihály és rector, Király Mihály uraink pusztulásunk és tehetetlenségünk miatt ezentúl kárt vallyanak, alázatosan reménykedünk a venerabilis tractus előtt, hogy tisztelt prédikátorunkról és rectorunkról továbbra gondoskodni méltóztassék, mivel mi amint szívünk fájdalmával jelentjük, az őkegyelmek esztendőnként való kielégítésekre egyátallyába tehetetlenek vagyunk.

Állapotunk tisztelettel való jelentése és tisztelt lelkitanítóink eránt tett alázatos kérésünk mellett minden tartozott tisztelettel vagyunk és maradunk a venerabilis tractusnak.

Kovátházán d[ie] prima martii 1813.

Tisztelő szegény szolgálói Borka István kertész, bíró. Kotsis Pál, Vintze János, Nóvé Sámuel esküttek és az egész község.